

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

T R S T - 6. decembra 1983
Leto XXXV. - Štev. 19
Petnajstdnevnik - Quindicinale
Abbon. postale - Gruppo II/70
300 lir

Naročeni izbruhi nacionalizma proti pravicam naše manjšine

V dolgi, predolgi zgodovini boja za globalno zaščito je naša manjšina pridobila tenak posluš za vsak premik, naj bo pozitivnega ali negativnega zanjaja. Vsakokrat, ko se je kaj zgodilo ali bi se moralo zgoditi, smo namreč zabeležili neke javne pojave, pri katerih so italijanski fašisti in nacionalisti predvsem sredstvo, nikakor pa ne protagonisti. Najbrž tudi zato, ker so pravi protagonisti dogajanja skrbno skriti v visokih uradih državnega aparata ali v nekaterih vladnih političnih strankah, za katere so fašisti marsikdaj le «taksi» ali alibi.

Zakaj «taksi»? Znaní demokrščanski predstavnik Mattei je za misovce vedno dejal, da so kot taksi: «Vstopim, se nekam zapejmem, izstopim in plačam...» Po domače povedano, Mattei je rad priznaval, da se je posluževal tudi misovcev, če mu je bilo to potrebno.

Tako je z navidezno «spontaním» tržaškim nacionalizmom, ki se nikoli ne pojavlja po naključju, niti časovno neopredeljeno, pač pa samo v trenutkih, ko «nekomu» potrebuje.

Obrnimo le za trenutek pogled nazaj v našo zgodovino. Sam prof. Diego De Castro priznava, da so bile spontane italijanske manifestacije pred 30 leti v resnici skrbno pripravljene, nahujskane in celo plačane. Italijanske oblasti in zavezniki so pač potrebovali nekaj krvi na cestah, če so hoteli pospešiti rešitev tržaškega vprašanja na določen način.

V letih 1962-64 smo bili v Trstu priča novemu valu nacionalističnih manifestacij. Nahujskani italijanski dijaki, ki jih je tedaj vodila mladinska organizacija MSI (Giovane Italia), so demonstrirali po tržaških ulicah proti «dvojezičnosti na Južnem Tirolskem» in proti «nemškemu terorizmu». To so bila namreč leta, ko je italijanska država sklepala pod pritiskom južnotirolskega terorizma tako imenovani «paket» pravic za tamkajšnje nemško prebivalstvo. Italijanske oblasti očitno niso marale, da bi se istočasno reševalo tudi odprto vprašanje slovenske manjšine v naši deželi, čeprav je bila za to dana ugodna prilika. Zbornica in senat sta namreč začela razpravo o ustavnem zakonu, ki je določal statut posebne avtonomije za Furlanijo - Julijsko krajino.

Prve volitve v deželni svet so bile res nekaj let pozneje, 1964.

KPI je v parlamentu uspelo, s podporo manjšine, vsiliti prvi zaščitni zakon

za našo manjšino, s katerim so bile priznane slovenske šole na Tržaškem in Goriškem. Tedaj je po našem mnenju nastopil čas, ko bi morali pravice celotne slovenske skupnosti utemeljiti v posebnem statutu Furlanije - Julijske krajine. Pokojni Vittorio Vidali je tedaj predložil osnutek 14 čelnov posebnega statuta, ki naj bi dosledno in celovito zaščitili Slovence v Italiji.

«Nevarnost» je bila očitno velika. Tržaški nacionalistični krogi so se nemudoma organizirali in nahnjskali mladino, da je šla na ulice proti dvojezičnosti in proti Slovincem. Južni tirolci so bili le pretveza, na katero so kaj kmalu pozabili. Protislovenske demonstracije je vodil bodoči misovski poslanec Renzo Devidovich, ki je nekaj let pozneje postal funkcionar tržaške davkarije.

Bučne protislovenske demonstracije pred gradbiščem kulturnega doma, pred slovenskimi šolami in v mestu, so tedaj spremljali tudi bombni atentati na dom profesorja Schiffrerja, na sedež tržaške KPI v Ulici Madonnina, ki je bil ves razdejan in pa na progo openskega tramvaja pri Škorklji. Če bi ta peklenski stroj res eksplodiral, kot ostali, bi imeli v Trstu prvi veliki pokol bodoče «črne sledi» in terorizma konca šestdesetih let...

Oblasti, policija, sodstvo, vladne stranke in ustanove so na vse to gledale dobrohotno, skorajda z zadovoljstvom. Kajti fašistom je uspelo doseči «naročeni» cilj. Posebni statut dežele Furlanije - Julijske krajine je bil izglasovan brez manjšinskih členov, pa čeprav je ustava določala, da ima naša dežela posebno avtonomijo prav zaradi prisotnosti Slovencev. Parlament je odobril le 3. člen statuta, ki megleno, nedosledno in brez izrecnega navajanja Slovencev potrjuje enakopravnost vseh državljanov.

V prvih šestdesetih letih so nacionalistične manifestacije dosegle svoje. Pozneje so se ponovile ob vstopu prvega slovenskega odbornika (Hreščaka) v tržaški občinski odbor.

Demokratske sile so šle v protinapad in deset let pozneje so po tržaških ulicah korakali mladi ljudje z geslom «Slovenci in Italijani združeni v skupnem boju».

Kljub temu pa ni mogoče trditi, da so bile nacionalistične sile poražene. Na-

sprotno so se reorganizirale in pripravile na uspešen protinapad. Po podpisu osimskega sporazuma so z listo tudi prevzele oblast v Trstu, nove postojanke pa so pridobile v Gorici.

Ni torej naključje, če so nacionalistični izbruhi (zasedbe šol, manifestacije, časopisne kampanje) spremljali predstavitev obnovljenega zakonskega osnutka KPI («zakon Gerbec») in triletno delo posebne komisije pri predsedstvu vlade (komisija Cassandro). Kmapanja proti sen. Gerbec in pozneje proti zakonskemu osnutku posl. Gruber Benco sta bili najbrž le pretveza, resnični cilj pa je bila posebna vladna komisija, kjer se je dejansko vzdrušje kaj kmalu pokvarilo in so vladni funkcionarji pokazali, da jim sploh ne gre za priznanje slovenskih pravic. Gesla nacionalistične kampanje so odmevala, in še kako!, v zatohlih dvoranah predsedstva vlade v Rimu, marsikdaj prav iz ust predstavnikov naše dežele, PSDI, PRI in KD.

Fašisti so s svojim pritiskom dosegli tudi, da je posl. Gruber Benco umaknila svoj osnutek.

Fašisti so zasedali tudi lani, ko naj bi stekel postopek za odobritev zaščitnega zakona. Dosegli so dvoje: upočasnitev postopka (ki je zamrl z razpustom parlamenta) in razne obveze predstavnikov KD, da bo ožji odbor senatne komisije zaslišal tudi nacionalistične organizacije.

Lahko torej mirne duše trdimo, da tudi letošnje nacionalistične kampanje v italijanskih šolah in v mestu niso zgolj golo naključje, pač pa skrbno pripravljen manever, s katerim bi se rada spet okoristila krščanska demokracija in z njo vse vladne stranke, ki nočejo popuščati Slovincem in bi rade upočasnile ali celo preprečile razpravo o globalnem zaščitnem zakonu v parlamentu.

Ni torej naključje, da so nahujskani tržaški dijaki zasedali svoje šole «proti demokrščanskemu zakonu». Kdor ta zakonski osnutek pozna dobro ve, da je za Slovence škodljiv in ves prežet z nacionalističnimi predsodki tržaških in furlanskih demokristjanov. Gorje nam, če bi bil ta zakon odobren! Kljub temu pa se nacionalisti zaganjajo proti KD. Očitno zato, da bi jo opozorili, naj ne popušča med razpravo ali naj jo enostavno prepreči. Navdih za to pa je

najbrž prišel iz same KD in njenih zaveznic.

V tem okviru ni naključje, da sta se nacionalistični protislovenski gonji takoj pridružila Lista za Trst in tržaška občinska uprava.

Lista za Trst je celo poslala delegacijo k tržaškemu prefetu in vladnemu komisarju, da bi protestirala proti «obnovljenemu slovenskemu nacionalizmu». Ta naj bi prišel do izraza v napisno akcijo na tablah ob vhodu v nekatere kraške vasi in s pobudami, da se obnovi parlamentarna razprava o zaščiti manjšine. Prav tako je Lista poudarila, da parlament ne sme sprejeti nobenega zakona v prid Slovincem brez predhodnega «posvetovanja s Trstom». Kdo je ta «Trst», s katerim naj se parlament posvetuje, je vsakomur jasno.

Tržaška občinska uprava pa je zadnja skočila na voz italijanskih nacionalističnih sil. Zapisali smo že, da živi Ricchettijska uprava pod nacionalistično hipoteko (ne glede na sodelovanje in politični sporazum s PSI in SSK). To je občinski odbor dokazal s sklepom, da prijavi sodišču «neznance, ki so prevedli v slovenščino italijanska imena kraških vasi». Mišljeni so, kajpak, naši

slovenski ljudje, ki so hoteli z napisno akcijo opozoriti na nevzdržno diskriminacijo na krajevnih napisih. No, prijava je nastala na zahtevo liste za Trst, ki je formalno v opoziciji, dejansko pa usklajuje z demokristjani svoje politične pobude, v brk drugim zaveznikom, kot so socialisti z Jagodicem in SSK z Lokarjem.

Sklep tržaške občine je nezaslišan. Komunisti in sploh vsi Slovenci bomo nanj reagirali, kot je potrebno. Upati je, da bosata PSI in SSK imela toliko poguma, obsodila sklep in umaknila iz občinskega odbora svoje predstavnike.

KPI ob novih izbruhih nacionalizma ni stala križem rok. Še enkrat smo morali dokazati, da delujemo kot edina dosledna sila in se ne izogibamo soočanju. Žal se to ni zgodilo z drugimi strankami, ki se raje potuhnejo in počakajo, da mine vihar. Ne glede na škodo, ki jo zaradi takega pilatovstva trpi demokratično vzdušje v mestu.

Komunisti pozivamo vse demokrate, ne glede na plitično prepričanje, naj storijo svojo dolžnost. V tržaških šolah lahko porazimo špekulacije fašistov in nacionalistov. Dijakom je potrebna

predvsem informacija, katere jim šolska struktura ne daje in noče dati. Šolsko skrbništvo je za take stvari gluho! Gluha je, resnici na ljubo, tudi večina šolnikov, razen redkih častnih izjem.

In vendar se celo dijaki zavedajo, da je potrebna širša informacija o Slovincih, njihovi zgodovini, njihovi kulturi in njihovih zahtevah. Toda najde se tudi šolnik, ki dijakom na italijanskem liceju kratkomalo zabrusi: «Slovenci nimajo kulture!» Ni nam znano, da bi šolsko skrbništvo takega šolnika poklicalo na zagovor, saj je konec koncev ta gospod dokazal le to, da on sam nima kulturne podlage, da bi še naprej počeval na kakršnikoli šoli.

Naša komunistična mladina po tržaških šolah uspešno kljubuje nacionalistični kampanji, čeprav preživlja ZKMI organizacijsko krizo. Zato naj gre tudi s tega mesta poziv naši mladini, naj se vključi v ZKMI in jo organizacijsko ter idejno še bolje oboroži v tem boju. To je namreč nastop v prvi bojni črti, ki ima večjo težo in pomen kot enkratno nočno lepljenje plakatov po tržaških ulicah.

st.s.

DOKUMENT TAJNIŠTVA KPI - Trst sreda, 23. novembra

V preteklih tednih je sam predsednik republike Pertini posegel pri predsedstvih obeh zbornic, naj se tudi v zakon za slovensko manjšino vključita člena 3 in 6 ustave, ki sta že dalj časa v veljavi za narodnostni manjšini v dolini Aoste in v Poadižju.

Zakonski osnutki, ki so jih predstavili KPI, parlamentarci mešane skupine, KD in osnutek, ki ga je napovedala tudi socialistična stranka, sestavljajo temelj organskega zakona demokratične države, ki jamči državno istovetje manjšinskega prebivalstva, brez razlik in diskriminacij, ki že obstajajo.

Predlog komunistov predvideva razširitev slovenskih šol v Furlaniji Julijski krajini, kateri je treba zagotoviti kulturno avtonomijo, uporabo slovenskega jezika v javnih ustanovah in na volilnih zborovanjih, državno podporo kulturnim in družbenim dejavnostim Slovencev, primerne ukrepe in pobude za gospodarski napredek v krajih, kjer živi in se zgodovinsko priznana slovenska manjšina.

V teh dneh so fašisti, pripadniki MSI in FdG, ponovno povzročili po višjih srednjih šolah v našem mestu napetosti in sovraštvo do krajevnega slovenskega prebivalstva, s šovinističnimi in nacionalističnimi gesli, lažnimi informacijami in s instrumentalizacijo nepoznanja študentov zakonskih osnutkov, ki jih preverja parlament.

To je zadnji poskus tistih, ki rinejo Trst v lastno preteklost in cepijo dve različni kulturi, ki živita skupaj že stoletja. Ta težka dejstva so vedno škodila

demokratičnemu življenju, gospodarski vlogi in kulturnem razvoju Trsta.

Civilna dolžnost vsakogar, ki mu je pri srcu bodočnost Trsta je, da priznava predvsem mladim pravico do neizkrivljene informiranosti glede vsebine zakonskih osnutkov za globalno zaščito slovenske manjšine, politične, kulturne zgodovine Trsta ter njegovih dejanskih gospodarskih problemov.

Naloga šole, kot nenadomestljivega dejavnika kulturne izobrazbe, državljske in demokratične vzgoje mladih je, da spodbuja medsebojno spoznavanje obeh narodnosti, da ovrednoti pojem miru in demokracije in sožitja med Italijani in Slovenci. Nasplošno pa je to bistvena naloga

vseh družbenih in kulturnih organizacij našega mesta in prav tako političnih strank in demokratičnih ustanov.

Tajništvo Avtonomne tržaške federacije KPI se skupaj s slovenskimi in italijanskimi komunisti zavzema za potrditev vrednot demokratičnega sožitja v našem mestu in poziva mladino, šolnike in vse demokratične sile, naj enotno in učinkovito odgovorijo na provokacijske izburhe fašistov tako, da osamijo nacionalistično instrumentalizacijo in da odprejo resno soočenje, v katerem bo lahko vsak, z lastnim miselnim, političnim in kulturnim bogastvom, protagonist civilnega in naprednega boja, ki je najbolj važen za naše mesto in njegovo bodočnost.

Napovedan vladni zakonski predlog za zaščito Slovencev v Italiji

V ospredju slovenske in italijanske demokratične javnosti je tedni sporočilo ministra za dežele Romite, da namerava italijanska vlada izdelati svoj zakonski osnutek za zaščito Slovencev v Italiji. Morda le ni golo naključje, če je vlada napovedala ta svoj namen prav med obiskom predsednika slovenske vlade Zemljariča v Rimu.

Vsekakor drži, da je italijanska vlada glede tega vprašanja v zadnjem desetletju zavzemala različna in protislovna stališča, ki so se kazala v različnosti pobud. Bralcem lahko priključimo v spomin nekaj dogodkov. Takoj po podpisu osimskega sporazuma je predsednik vlade «narodne solidarnosti» zagotavljala enotni slovenski delegaciji, da lahko «vlada izdela svoj zakon v 24 urah, ker ima veliko izkušenj». Pri tem je mislil najbrž na zaščito drugih narodnih manjšin v Italiji. Vlado je obvezoval tudi neki člen osimskega dogovora, da bodo ustrezne norme uresničene v roku 18 mesecev. Ta rok je vlada nekako spoštovala in izdelala osnutek dekreta, ki naj bi nadomestil zakonsko zaščito naše manjšine. Ta osnutek je bil tako omenjevalen in slabo skrupucan, da so ga Slovenci nemudoma ogorženo zavrnil. Tedaj so se jim pridružil celo člani deželne vlade Furlanije - Julijske krajine. Osnutek dekreta je vlada umaknila in nanj pozabila.

V njem je bilo le določilo, ki je ustanovljalo «udarno enoto» prevajalcev, ki bi delali pod okriljem prefektur in od primera do primera priskočili na pomoč krajevnim upravam, ko bi nastajali problemi slovenskega občevanja z državljani.

Istočasno je bila ustanovljena posebna vladna komisija, ki naj bi uradno «proučevala» položaj slovenske manjšine, v resnici pa preverjala možnost dogovora med italijansko državo in manjšino o vsebini globalne zaščite. Znano je, da je komisija zaključila svoje delo v vzdušju globokega nesoglasja med njenimi italijanskimi in slovenskimi člani. Do dogovora ni prišlo, če izvzamemo nekaj posameznih, zato pa ne povsem nepomembnih točk. O teh bomo spregovorili nekoliko pozneje, saj se Craxijeva vlada sedaj spet sklicuje na gradivo te komisije in obljublja, da bo svoj osnutek izdelala na osnovi njenih zaključnih dokumentov.

Zunanjemu opazovalcu se seveda, še pred tem, vsiljuje vprašanje, čemu se je vlada odločila za ta korak. Svoja zakonska osnutka sta predložili obe najpomembnejši vladni stranki - krščanska demokracija in socialistična. Tega niso storile le tako imenovane laično demokratične stranke. Tak poskus so sicer skušale izvesti pod socialističnim pokroviteljstvom že lani, a je spodletel, ker se je njihovo pojmovanje manjšinske zaščite preveč oddaljevalo od socialističnega.

Bo torej vlada skušala najti srednjo pot med socialističnim in demokrščanskim zakonom? Ali pa bo na osnovi zaključkov Cassandrove komisije skušala ustvariti podlago za bodoče usklajevanje vseh obstoječih zakonskih osnutkov in torej različnih pristopov do manjšinske zaščite? Od odgovora na to bistveno vprašanje bo odvisno marsikaj. Končno se vsiljuje še metodološko vprašanje. Bo vlada pri izoblikovanju svojega zakonskega predloga, ki bo — po parlamentarnih pravilih — imel prednost in bo služil kot osnova za razpravo, upoštevala tudi mnenja slovenskih članov Cassandrove komisije ali samo mnenje italijanske večine? Slovenci si vsekakor pričakujemo, da bodo avtorji vladnega zakonskega osnutka upoštevali tudi zaključni dokument slovenskih članov, ki obnavlja skupne zahteve naše manjšine. Poglejmo sedaj, katere so bistvene točke, glede katerih je bilo v Cassandrovi komisiji doseženo soglasje in bi torej nikakor ne smele biti predmet spora.

Predvsem gre za določitev ozemlja, ki pride v poštev za zaščito slovenske manjšine. Po domače bi rekli - narodnostno mešanega ozemlja. Komisija je izdelala seznam 35 občin, kjer živi tudi slovenska manjšina. To je vseh 6 občin tržaške pokrajine, 8 občin Goriške in 21 občin videmske pokrajine, torej Benečije, Režije in Kanalske doline.

Italijanski člani vladne komisije so poudarjali, da mora biti Slovincem na vsem tem ozemlju zagotovljena «minimalna zaščita», ki zadeva uporabo slovenščine v odnosih z javnimi upravami, nato podpore slovenskim kulturnim društvom in ustanovam ter pravico do šol v slovenskem učnem jeziku.

Prav v zvezi z bistvenim vprašanjem odpiranja slovenskih šol v videmski pokrajini je bil v komisiji podpisan protokol, ki je predvideval odprtje

manjšega števila otroških vrtcev in osnovnih šol v Benečiji. Govorilo se je tudi o njihovem številu: vsaj tri. Tako bi s šolskimi avtobusi vozili otroke iz posameznih beneških dolin v svoje «osrednje» slovenske šole. Glede na potrebo bi šolsko omrežje razširili, postopoma pa izpopolnili z ustanovitvijo srednjih šol.

Končno je komisija na dolgo razpravljala o problemih družbene in gospodarske zaščite. Rečeno je bilo, da bi povsod morale veljati ugodnosti za razvoj zaostalih obmejnih področij.

Glede višjih oblik zaščite je italijanski del komisije predvideval postopek, ki si ga je nato sposodila krščanska demokracija v svojem osnutku. Res pa je, da je italijanski del komisije dopuščal stalno prisotnost organizacij slovenske manjšine v tem postopku «aktiviranja kolektivnih oblik zaščite» in možnosti priziva, česar demokristjani niso predvideli. Zanimivo je tudi, da je italijanski del komisije v tako imenovanem «poročilu Rizzo» predvideval tudi možnost, da bi na Tržaškem zaobjeli v «dvojezično» področje tudi nekatere kraške in predmestne predele tržaške občine. Sicer pa so vladni funkcionarji v komisiji zagotavljali, da bi na Tržaškem ne smela biti zaščita pod ravnijsko londonskega memoranduma.

Slovenci so v zaključnem delu komisije poudarili znana načela o globalnosti in homogenosti manjšinske zaščite, ki bi morala veljati za vse enako in brez vsakršnega prosjačenja. Ta stališča so itak znana in jih ne bomo ponavljali.

To so torej dokumenti, na osnovi katerih Craxijeva vlada obljublja izdelavo svojega predloga za zaščito naše manjšine.

Upati je, da sedaj se zadeva ne bo spet zavlekla v nedogled. Morda bi morala tudi za sedanjo vlado veljati Andreottijeva trditev, da «zadostuje 24 ur, ker ima italijanska država zadosti izkušenj».

Novo delo na tržaški knjižni polici

Komunisti v Trstu: zapletena istovetnost

Sedem poglavij za soočanje brez presodkov

Te dni je pri rimski založbi Editori Riuniti izšla knjiga z naslovom «Komunisti v Trstu, zapletena istovetnost (Comunisti a Trieste, un'identità difficile)». Knjiga ima 262 strani in stane 16.500 lir. Kdor jo želi, jo lahko kupi na sedežu tržaške federacije KPI ali v tržaških knjižarnah.

Najprej pojasnilo, za kaj gre. Knjiga nikakor ne predstavlja uradne zgodovine tržaških komunistov. Temu se je KPI že zdavnaj odpovedala, ker meni, da je gledanje na zgodovino nujno subjektivno. Gre torej za «prispevek» k proučevanju zgodovine tržaškega delavskega gibanja in še posebej k proučevanju zapletene istovetnosti tržaških komunistov, ki so v različnih obdobjih doživljali težke zgodovinske preizkušnje in trenutke. To, kako so te preizkušnje prestali pa je oblikovalo njihovo današnjo problematično istovetnost, ki je ni mogoče etiketirati z lahkoto, vsekakor pa je nekaj izvirnega in temelji tudi na kritičnem proučevanju lastne preteklosti, brez presodkov ali vnaprejšnjih opredelitev.

Knjiga, tako poudarja član vsedravnega tajništva KPI Alessandro Natta v svojem uvodu, ni enotno gledanje na dogodke, pač pa močno obarvan skupek pričevanj ljudi, ki pripadajo različnim generacijam in tudi različno gledajo na partijo kot tako. Je torej pripomoček za diskusijo, ne pa absolutna resnica, ki naj bi veljala za člane in simpatizerje KPI. Ni torej naključje, da se je Natta kritično opredelil do posameznih trenutkov zgodovine tržaških

komunistov (predvsem troje: Informbiro, odnosi z Jugoslavijo in odnos do slovenskega narodnega vprašanja) in jih pri tem dosledno obdelal.

Da je knjiga prispevek k diskusiji priča tudi preprosto dejstvo, da je nastala iz predavanj, ki so jih avtorji imeli na študijskem srečanju v Cascini, kjer se je skupina mlajših aktivistov tržaške KPI soočila z lastno zgodovino in naj-

bolj kočljivimi problemi. Sklenili so, da bodo razpravljali brez slepomišenja. Zato je, po našem mnenju tudi temeljnega pomena zaključni dokument tega srečanja, ki je objavljen na koncu knjige. Z Nattovim uvodom predstavlja ta dokument oklepaj in zaklepaj tega zaporedja pričevanj.

Posamezna poglavja v knjigi postavljajo na prvo mesto, kar je tudi samo po sebi umevno, prispevek Maria Collija o slovenskem narodnem vprašanju v Furlaniji-Juljski krajini. Sledi prispevek Piera Panizona o tržaški KPI od ustanovitve do začetka druge svetovne vojne, sen, Paolo Sema pa obdeluje vojna leta 1940-45. Claudio Tonel piše o dramatičnih letih od osvoboditve Trsta do resolucije Kominforma tja do ponovne priključitve Trsta k Italiji. Fausto Monfalcon je prispeval poglavje o Istri v NOB in pojavu beguncev. Stojan Spetič pa prerez dejavnosti in stališč KPI v dveh desetletjih od 1957 do 1978, skoraj do današnjih dni.

Knjigi je priloženo tudi dokumentarno gradivo, ki je bilo razdeljeno udeležencem seminarja v Toskani.

Prepričani smo, da bodo bralci rade volje segli po tej knjigi, kakor tudi, da bo vzbudila živahno razpravo. Pri tem izražamo samo eno željo: potrebna nam je vedra, resna, zavzeta razprava brez etiketiranja, brez vnaprejšnjih odklonilnih ali pritrdilnih stališč, brez presodkov ali tabujev. Zavedamo se, da je marsikaj v teh pričevanjih spornega, toda grešili bi, če bi teh sporov ne obravnavali s potrebno zgodovinsko distanco in zavestjo, da je kritično spoznavanje zgodovine potrebno zato, da se otresemo nepotrebnih bremen in učvrstimo enotnost naprednega, protifašističnega gibanja Italijanov in Slovencev v naših krajih.

Zdi se nam, končno, pomembna trditve zaključnega dokumenta in razprava v Cascini, da je danes potrebno tudi odkrito in prijateljsko soočanje vseh protagonistov naše zgodovine in še posebej KPI in ZK Jugoslavije.

Organizator Drage ne trpi kritik

V zadnji številki katoliškega mesečnika «Mladika» je tudi daljši razgovor s predsednikom Društva slovenskih izobražencev v Trstu, Sergijem Pahorjem. Tema razgovora je «Draga», se pravi vsakoletno študijsko srečanje, ki ga DSI prireja na Opčinah, ter njena odmevnost v naši javnosti.

Pahor priznava, da je naš list, čeprav je ob enem najstarejši in najmanjši med periodičnimi listi v zamejstvu, skrbno spremljal Drago, toda poudarja, da je to delal «redno odklonilno in z drastičnimi obsodbami na račun predavateljev».

Pahorju se zato zdi, da DELO ni v liniji s KPI, pač pa izraža mnenje, da je «slovenska komponenta tržaške federacije provincialna in stalinistična pa tudi malo kulturna». Sergiju Pahorju moramo priznati, da je v enem stavku strnil kar tri žaljivke na račun slovenskih komunistov, kar mu bodo somišljeniki šteli za veliko zaslugo. Pri tem pa je grobo krivičen, saj noče priznati, da je spremljanje Drage, poročanje o njej, pa čeprav kritično, znatno bolj demokratičen pristop kot pa vnaprejšnje obsojanje ali

celo zamolčevanje.

Tudi ni res, da je bilo DELO vedno in povsod odklonilno. Marsikdaj smo Dragi priznali pomembno funkcijo, naše kritike pa so bile bolj spodbujevalnega značaja, saj smo poudarjali željo po večji strpnosti (ki je marsikdaj ni) in odprtosti do sodobnih problemov, ki so nam skupni.

Glede stalinizma, provincialnosti in nekulturnosti slovenskih komunistov pa bi povabili Sergija Pahorja, naj razmisli, ali ni s temi besedami namerno žalil velike večine naših slovenskih ljudi, ki podpirajo stališča KPI, naj bo to njemu prav ali ne.

Sam dobro ve, da so se tudi predstavniki naše partije kdaj pa kdaj odzvali vabilu in sodelovali na razpravah Drage. Naj razumemo Pahorjeve očitke kot preklic doslej izraženih želja o širšem pluralizmu teh razprav?

Razumljivo je, da ob takih ocenah tudi iskanje dialoga nima več nobenega smisla. Dialog z gluhim je izguba časa, kajne?

In še nekaj smo dolžni predsedniku

Društva slovenskih izobražencev. V svojih izjavah priznava, da so «levičarji» vedno podpirali Slovence, vendar «niso dosegli nič».

Res je, KPI je v opoziciji, kljub temu pa je dosegla nekaj, tudi na zakonodajni ravni, kot njabrž slovenski šolniki iz bližnje Pahorjeve okolice dobro vedo. Tudi bitko za globalni zakon vodi sedaj KPI skoraj sama. Da o tem, koliko pravic imajo Slovenci v občinah, ki jih upravljajo komunisti, ne govorimo.

Pred tednom dni je škof msgr. Bello mi obiskal Milje in spregovoril v občinskem svetu v slovenščini. V Trstu, kjer so na oblasti demokristjani in tudi stranka, za katero voli Sergij Pahor, bi škofa utišali, saj ni dovoljeno govoriti slovensko.

Sploh bi se moral gospod Pahor vprašati, kaj je dosegla njegova stranka, ki je že tri cela desetletja vdana zavezništva demokristjanov. Niti navadnih dvojezičnih napisov pred kraškimi vasmí! Zato naj nam gospod Pahor ne zameri, toda svetujemo mu, naj raje pome-ta pred lastnim pragom.

Prejeli smo

Pismo uredništvu

Odprto pismo tržaškemu igralcu

Ob prvi premieri Slovenskega stalnega gledališča v Trstu: zoolingvističnem miraklu Dušana Jovanoviča «Vojaška skrivnost»

Z apokaliptično vizijo tega zaplotnega domačega sveta in z dekljico Alico, ki v banalni simbolični izmislici jugoslovanske državnosti ne more pripeljati do kraja svoje himne, avtor Dušan Jovanovič, režiser Slobodan Unkovski in seveda pomnožen ansambel Slovenskega stalnega gledališča v Trstu sklepajo otvoritveno predstavo nove gledališke sezone, ki naj bi po besedah ambicioznih upraviteljev bila taka, da bi gledališče kar najbolj uspešno prodrlo v širši slovenski, jugoslovanski pa tudi avstrijski prostor. Zaenkrat se sicer nikjer ne omenja domačega občinstva in našega mesta, v katerem konec koncev to gledališče je, pa kaj zato? Potrebno je pač preseči ozke krajevne okvire, saj se podobnost idej in stališč meri tudi po tem. Tudi aplavz ali tišina domačega abonenta ne moreta več biti kažipot v častihlepne namere upraviteljev gledališča, četudi se je nedavni posvet o kulturni politiki SSG v Trstu izrekel za angažiran, tesno z ljudmi povezan tea-

ter. Ugovornjivo vprašanje je seveda, kaj je to angažirano in kaj ljudsko. Puhlenje, puhlenje, puhlenje... če parafraziramo Hamleta.

Tako! Po tem kratkem informativnem uvodu bom spregovoril o tebi, ljubi tržaški igralec. Tudi ob odprtju gledališke sezone 1983-84 si doživel svoj dnevni obrok aplavza, ki je bil bolj ali manj iskren. Sicer pa, kaj je pri nas zares iskreno? Po domače povedano: iz srca izraženo? Tako kot v preteklosti so tudi nas v teh štiridesetih in več letih lepo prevzgojili v češčenje domačijskih tabernakljev, iz katerih nas najsvetejše tako slepi, da se nam omračita um in razum.

Vem — in ne zameri mi — če bolj stariromodno kot sobodno in z rahlo romantično varianto šturmundrangovskega zanesenjaštva razmišljam o tvojem poklicu, ki je v naši družbi — priznajmo si — do kraja nehvaležen. V domovini ti pravijo kulturni delavec, proizvajalec kulture in njenih

dobrin.

Pa si ne morem kaj, da bi ne razmišljal prav o njih, o teh dobrinah, ki ti jih poklic nalaga. Zakaj če prinašaš dobrine, potem si tudi dober! Taka empirična logika me sili v tako sklepanje. Mar ne? Vsaj tako deluješ na občinstvo, ki ti do kraja zaupa in ti verjame, ker ga znaš prepričati.

Zaupa ti in ti verjame torej, ampak v isti sapi ne razume, zakaj si šel (ali hodiš) v nekaj, v kar ti sam ne verjameš. Vem, taisto občinstvo ne razume, da si tudi ti socialno bitje in da moraš proti koncu meseca prešteti denar, če hočeš, da se ti bodo računi izšli. Ampak ta kanček magije med tabo in občinstvom le je in je prav, da je tako. Vendar to občinstvo, ki ti verjame, je tudi zmedeno. Celu dvakrat je zmedeno. Ker ve, da je tudi ustanova, za katero tlačaniš, naša narodnostna svetinja, ji pač zmedeno a slepo zaupa tako, kot so na priliko stari Grki in Rimljani zaupali siceršnjim spletkarskim svinjarjam

svojih počlovečenih bogov ali kristjani svojemu neopredeljivemu bogu. Ene in druge je za nepokorščino čakala božja kazen.

Kaj pa ti, moj ljubi tržaški igralec? Kako na priliko reagiraš na vse tiste izjave svojih gledalcev, ki se tudi po tej slovenski krstni uprizoritvi sprašujejo o usodi tega teatra; ki nočejo več obnoviti svojih obonmajev; ki jih celo vračajo; ki se povsem prirodno sprašujejo o svoji identiteti in biti in — da bo jasno — ne moralizirajo strupeno in mežnarsko kot prenekateri o jezikovnem izražanju na odru, ampak preprosto iščejo na odru odgovore na uganke življenja.

Kaj je s tabo, moj ljubi tržaški igralec? Je res že toliko malodušja v tebi, da ti je vseeno, kaj se dogaja za zidovi Petronijeve ulice? Pa vendar si bil nekoč čvrst in dejaven! Povej mi! Ali ne bi bil rajši zaklet v skrivnost Giocondinega smehljaja kot pa v to vojaško skrivnost? Vem, ne moreš in ne smeš govoriti, ker si v službi boginje Talije. Z bogovi pa vemo, kako je! So maščevalni in ti zlepa ne oprostite, na vse veke vekov. Zato pa mi dovoli, da spregovorim jaz namesto tebe.

Vidiš, moj ljubi tržaški igralec, predvsem mi ne gre v glavo, da si pri vseh pomembnejših odločitvah, ki zadevajo tebe in tvojo človeško in umetniško usodo, tako rekoč do kraja izločen in da tvoja beseda velja manj kot kilo plesniva. O tebi odločajo bankirji, politiki in njihovi špekulantski interesi, športniki, administratorji in birokrati, gledališčniki pa so potisnjeni na rob ceste in si grede drugam služiti kruh. Vem, da mi boš ugovarjal: povsod je tako!

Včasih je tudi potrebno povedati kakšno besedo, četudi je huda in pekoča. Ker če boš molčal, boš ostal lutka v rokah lutkarjev. Ostal boš neznan igralec, kolikor jih je na deset tisoče po svetu. Vestni uradnik pa nič več. V igri «Vojaška skrivnost» si trpel kot hudič pod razpelom. Videl sem te in te opazoval: opazoval sem tvoje šmirantstvo, tvojo igralsko obrt, ki je poskušala uveljavljati to, kar je v tebi — primorskemu igralcu — najbolj zlahtnega: razposajenost, veselje, sproščujoč odnos do publike, tisto enkratno komedijantstvo, ki te nedvomno žlahti in uveljavlja nad drugimi slovenskimi podalpskimi igralci. Ampak navkljub razposajenosti si bil žalostni

klonv, ki se do kraja zaveda svojega sprenevedanja. Ko si se priklanjal publiki, je bil tvoj obraz mrk in utrujen. Tam na odru si moral kričati, moral si ubesedovati nek tekst, ki ni tvoj in ki ni dobil najmanjšega sozvena z občinstvom v dvorani. Klatil si prazno slamo in kvantil tudi tam, kjer bi ti tega res ne bilo treba.

Ampak vse je minilo v najlepšem redu. Nobenega incidenta ni bilo, ne političnega ne moralnega. Se spominjaš, ljubi moj tržaški igralec, ko si lani igral v Chiarovi «Delitvi» in se je neki dobro znani zamejski kritik, kot se rad poimenuje, spotaknil ob eno samo besedico, ki se ji lepo po slovensko reče «rit»? Ali pa predlanskim, ko si bil spričo višje volje primoran nehati z uprizorjanjem dokumentarne lepljenke o narodnem heroju in komunistu Pinku Tomažiču, ker sta taisti kritik pa še kdo našla v uprizoritvi politične pohujšljivosti, ko se je v teatru svirala «Internacionala»? Pa da ne govorim o moralnem škandalu ob Marainijevih «Ženskah na podeželju!» Oh, ljubi moj tržaški igralec, saj veš, da je primerov še in še. Pa kdo bi jih našteval!

Mogoče se vsega tega ne spominjaš tako dobro, ker si pač igralec in nimaš časa, da bi se ukvarjal s takimi prismo-darijami. Pa vendar je bilo tako. No, in zdaj ti ta — to ti zaupno povem na uho — mežnarska kulturniška srenja oprošča za vse grehe, ki si jih bil storil v preteklosti, oprošča ti vso lascivno izražanje na odru, zakaj politični angažma «Vojaške skrivnosti» naj bi bil po njenem mnenju še tak, da mu lahko spregledamo kakšno kvantico tu in tam, saj «rdeči bič kar naprej poje po slovenskem hrbtu», kot se je nekdo iz te srenje približno izrazil. Srčika te veseloigre je kajpada vse drugje, ampak kot že povedano, stvar je do SFR Jugoslavije tako provokativna, da — kot bi rekli Italijani «il giuoco vale la candela». Boljšega primera v slovenščini žal ne najdem. Sicer pa nisem daleč od resnice, ko to — boš rekel — tako nonšalantno izjavljam, saj si bil tudi ti na premieri. In si z odra najbrže spoznal krohot Ljubljancanov v dvorani, ki so to pot dobesedno navalili v Trst! No, da ne bo nesporazumov: depozita kulturni res ni treba — se strinjaj! Pa vendar povej mi, moj ljubi tržaški igralec, koliko teh uglednih gostov je bilo že kdaj v našem gledališču?

In koliko jih še bo? Smo jim mar hoteli dokazati, eni drugim, da nas 100 kilometrov res ne ločuje in da smo si bratje tu-di v poneumljanju prav nič neumnega občinstva?

S tabo, ljubi tržaški igralec, pa žonglirajo in ti dokazujejo, da si budalo, če ne razumeš, da je na priliko «Vojaška skrivnost» besedilo, s katero posega avtor v jedro modernega sveta in njegovih problemov, ki so tudi za nas aktualni. Vem, da me boš zdaj psoval z zaplotarjem, z vrtičkarjem, z garjavim ščenetom, ki je pač ozek in zato nekulturen ali celo negledališki človek. Pridal boš, da je kultura nekaj širokega, ki se nenehno mora pretakati in da je tak pretok zdrav in koristen, četudi dere skozi greznico. Mogoče imaš prav. Zakaj se sploh o vsem tem pogovarjam, saj je tako vse brez smisla! Tudi teater, ko le-ta postane institucija in ko gledališčnik postane tovarnar. In mladi? Tisti iz diskov? Kaj je zanje humor? In kaj tragedija? Kaj je zanje na tem svetu sploh še resnično in kaj potvorjeno? Kje je njihov angažma? Njihov protest? Njihovo prirodno oporečništvo? Kaj jim pomeni tržaški kulturni dom? Zgodovinsko zgradbo iz polpreteklosti, ko oni še rojeni niso bili ali kaj več? In Dušan Jovanovič in njegova «Vojaška skrivnost»? Koliko Dušanov ali Duškov poznajo na tem svetu? Pa Slobodan Unkovski. Da je režiser te urpizoritve. Kdo je sploh to? Kaj je to režiser? Tako nekako na dnu srca razmišljajo ti mladi, ki jim je čisto vseeno, kaj bodo gledali in če je to njihovo gledanje organiziral neki Unkovski ali neki Pepe Ferluga iz Ricmanj! Mimo njih pa se vali ta gromozanska megastruktura, ki se ji pravi Slovenska stalno gledališče v Trstu...

Tako, ljubi moj tržaški igralec. Potrebno bo skleniti to pisarijo, saj sem te že dovolj namučil. Zdaj te čakajo nove naloge: v eni takoimenovani obrekovalnici si boš ob Albeejevi «Gospe iz Dubuque», ki je zdaj v študiju, analitično seciral dušo in vzdihoval nad človeškim «jo-jem», v drugi, kjer je prav tako v paralelnem študiju Kovačevičeva komedija «Radovan tretji» pa boš vedril in raztegoval svoj meh za smeh. Od tebe pričakujem še veliko lepega in prijetnega, ker si edino bitje na tem ljubem svetu, ki laže samo po naročilu, nikoli ne iz srca. Tudi zato te spoštujem in samo zato, ker si pošten, sem ti napisal to pismo.

Sergej Verč

PRIPIS UREDNIŠTVA:

Pismo smo prejeli in ga objavili predvsem kot spodbudo k odkriti razpravi, v katero vabimo predvsem tiste, ki se jih ta polemika tiče in vse ostale, ki sledijo kulturni politiki našega gledališča. Z objavo pisma nikakor ne pritrjujemo Verčevim ocenam, saj zanje sprejema odgovornost sam. Menimo pa, da je lahko odkrita razprava v bistvu nadaljevanje razprave na posvetu o gledališki kulturni politiki, ki je bil pred časom.

Bolnik ni številka

Te dni veliko slišimo in beremo o stanju, v katerem se nahajajo naše bolnišnice in razne zdravstvene ustanove. Res ni spodbudno, posebno, ker smo si od zdravstvene reforme pričakovali marsikaj boljšega. Kaže pa, da so nas Krajevne zdravstvene enote porinile iz luže v blato. Družinske posve-tovalnice, na katere se je lahko vsakdo obrnil za nasvet, kjer naj bi ga pristojni usmerili v njegovih potrebah, postajajo vse bolj predmet političnega spletkarjenja. Bolnike in tiste, ki so potrebni nesebične pomoči, pošiljajo od vrat do vrat, postavljajo jih v neskončne vrste pred okenca, za katerimi se kujajo naveličani in sitni uradniki. (Izjemam seveda vso čast). Človek bi rekel, da komaj kaj steče, že se razmišlja o tem, kako bi se dalo ukiniti. Ker ni donosno ali ker nas razvaja? Tako se vedno pogosteje odločamo za zasebno varianto zdravljenja, vedno bolj zaupamo zdravljenju v tujini: kjer ni čakanja, kjer ni stavk, kjer ni nečimrnega osebja... Kjer so pa ceniki in tarife. Toda, če hočeš nekaj «naj», tudi plačaš.

Vsodržavni in deželni zakoni, ki naj bi ščitili bolnike v bolnicah in na domačem zdravljenju se spreminjajo, žal, na slabše. Dogaja se celo, da zdravniki govorijo o posameznih primerih in o posameznih posteljah, na katere bi legli posebni bolniki. Posebni ne zaradi velikosti bolezni ampka zaradi velikosti denarnice. (Zopet štejem izjemam vso čast).

O razsodišču za bolnikove pravice se je začelo govoriti pred dobrimi tremi leti v Rimu, na pobudo nekaterih posameznikov, med katerimi je tudi sin ubitega statista Mora. Od takrat se je marsikaj pokazalo. Začetno pobudo, ki je veljala samo za Rim, so v treh letih razširili po vsej Italiji, tako da vključuje danes že okrog sto mest. 14. junij so proglasili za vsodržavni dan bolnikovih pravic, izdali so listino bolnikovih pravic in dosegli tudi, da se ponekod prizadeti lahko kar v bolnišnici obrne na osebje, kateremu lahko izpriča svoje težave. Zdravstvena reforma, ki je nekako decentralizirala staro zdravstveno ustanovo, je pokazala, da se danes lažje dela, kot prej. Prejšnji upravni sveti so se namreč vedno upirali taki, pobudi, kot je razsodišče za bolnikove pravice.

V Rimu so dosegli, da bolniki na rehabilitaciji lahko zapustijo bolnišnice na praznični dan. V marsikaterem primeru je to pozitivno vplivalo na potek zdravljenja samega. To pa je rimske delavce stalo ogromnega navora in je zato težko, da bi se stvar ponovila oziroma začela izvajati tudi drugod po državi.

Cilj, ki si ga razsodišča za bolnikove pravice zastavljajo, in za katerega upajo, da bo kmalu dosežen je ta, da bi se uveljavil zakonski osnutek na vsodržavnem področju. Zakonski osnutek pa ne bi smel nadomestiti že obstoječih zakonov, ampka bi jih moral dopolnjevati tako v korist bolnikov kot zdravnikov in zdravniškega osebja.

Bolnik ne sme torej postati številka, ampak mora ostati človek, ki je potreben pomoči. Že daljša hospitalizacija negativno vpliva na človeka, ki je bil prej zdrav in se sedaj počuti breme. Kolikokrat smo slišali od bolnikov, ki ležijo v bolnišnicah, da je jutranje zburanje ob šestih, če ne celo ob petih, kosilo ob enajstih, večerja ob sedemnajstih, nekaj mučnega in nenaravnega. Klinične karteje so za bolnika in za njegove družinske člane skrivnost, do katere imajo pravico samo zdravniki. To pa je le delček tega, kar bi se moralo po italijanskih zdravstvenih ustanovah spremeniti. Če pogledamo dejansko stanje naših bolnic, nam ne bo treba veliko premišljati, kaj pravzaprav bolniki hočejo. Veliko nas je že preizkusilo nehigienske razmere sanitarij, bolniških sob, odnosa nekaterih zdravstvenih delavcev, nepojmljivih napak v zdravljenju in prehrani. Kolikokrat beremo v časopisih pisma obupanih svojcev bolnikov, tudi težkih bolnikov, ki se morajo do poslednjih moči boriti za to, kar vsak normalen človek smatra za svoje neizpodbitne pravice.

Uspeh, ki so ga razsodišča za bolnikove pravice dosegla, je šel preko vsakega pričakovanja. Po nekaterih mestih so se občani samohotno odločili za sprejetje podobnih pobud in listine, ki obsega 33 točk o bolnikovih pravicah, ki grede od najosnovnejših, kot so pravica do takojšnjega sprejetja v bolnico v primeru bolezni pa do pravice do lastnih oblačil in najprimernejših načinov zdravljenja.

Tudi v Trstu so meseca junija letos odobrili in sprejeli dokument. Sedež sodišča za bolnikove pravice je v ul. Genova 21 (tel. 630391), nanj pa se obrne lahko vsak občan, ki smatra, da bi s svojim pričevanjem lahko pripomogel k obogatitvi in spremembi načina zdravljenja in odnosa bo bolnika.

m.k.

Umril je tov. Adriano Oliva

Umril je tovariš Adriano Oliva. 13. maja letos je praznoval svoj devetdeseti rojstni dan in ob tej priliki so v časopisu *Il Lavoratore* objavili nekaj temeljnih dogodkov iz njegovega dolgega in plodnega življenja. «Nerad govori o sebi, čeprav je še vedno nenavadno priseben in živahen. Toda najraje se spominja svojih prvih let, ko je bil aktivist za delavske pravice in pa let, ki jih je preživel v Sovjetski zvezi. Na Karpatih so ga ruski vojaki ranjenega zajeli. Med potjo v Moskvo mu je uspelo dobiti rusko vadnico in že po krajšem času se je lahko naučil cirilico in potem, počasi, ruskega jezika.

Že v Trstu se je izučil za tiskarja (sledil je očetu, Giovanniju Olivi, znanemu aktivistu tržaškega socialističnega gibanja), zato mu v Sovjetski zvezi ni bilo težko dobiti dela. S sodelavci je kmalu navezal tovariške stike, udeleževal se je zborovanj in stavk. Novembra 1917 so ga pozno ponoči zbudili štirje oboreženi možje in ga povabili, naj natisne nekaj letakov, ki z Leninovimi besedami pozivajo prebivalstvo k delu, saj «je treba še veliko narediti». Res je tovariš Oliva tudi po končani vojni še veliko delal v Sovjetski zvezi, kjer je ostal še leto dni.

Po vrnitvi v Trst se je Adriano Oliva večkrat spopadel s fašisti za obrambo delavskih pravic. Z družino je stanoval v istem poslopju, kjer je bila tiskarna časopisa *Il Lavoratore* in tudi sam je tam delal. Med drugo svetovno vojno je deloval v ilegali, velikokrat so ga aretirali in mučili. V povojnih letih si je vseskozi nabiral izkušenj kot komunistični delavec, sindikalist in borec za enakopravnost med slovenskimi italijanskimi delavci.

Po upokojitvi je živel v Nabrežini, kjer je bil nekaj časa tudi občinski svetovalec.

ODBOR ZA MIR KOLONKOVEC-ROVTE

Po dveh pripravljanih sejah se je sestel na sedežu KD Rovte-Kolonkovec Odbor za mir v svetu -KOLONKOVEC-ROVTE. Vabljeni so bile vse demokratične družbeno politične komponente, športna društva, kulturne in verske organizacije s Kolonkovca, Rovt in drugih predelov tega okraja. Glavni cilj tega odbora naj bi bil usklajevanje delovanja in pobud raznih komponent za mir v svetu. Vabilu so se odzvale sledeče organizacije: PD Kolonkovec, KD Rovte-Kolonkovec, VZPI sekcija Kolonkovec, KPI sekcija Kolonkovec, SSK sekcija Škedenj-Kolonkovec, Odbor za postavitev spomenika padlim v NOB iz Škedenja, Sv. Ane in Kolonkovca, Združenje bivših internirancev, Združenje aktivistov Tržaškega ozemlja in Sindikat upokojujencev CGIL.

Prvi sklep Odbora je bil, da ostane Odbor odprt vsem družbenim komponentam, ki se doslej še niso odzvale. Odbor nima stalnega predsednika, ker se bo ta vrstil na vsaki seji glede na sedež, na katerem se bo Odbor sestel. Seje bodo izmenoma na sedežih dveh prosvetnih društev in sekcije KPI - Ko-

lonkovec. Iz organizacijskih zahtev pa je odbor imenoval stalno tajništvo, ki ga sestavljajo tajnik in namestnik tajnika.

Odbor je razpravljal o raznih pobudah za mir v svetu. Kot prvo bo izvedel pobiranje podpisov za ljudsko peticijo, ki se glasi:

Državljeni, prebivalci Kolonkovca, Rovt in drugih predelov tega okraja, zbrani za javnih prireditvah, zborovanjih in sestankih, izražamo svojo zaskrbljenost nad novicami, ki prihajajo z vseh koncev sveta o vojnah, o ogromnih sredstvih, ki jih vlade držav namenjajo oboroževanju, o teptanju človekovih pravic, o pomanjkanju in nečloveških razmerah v katerih živi večji del človeštva.

Odločno protestiramo proti takemu položaju v svetu, proti oblastem, vladam, upravam in posameznikom, ki so za to odgovorni. Menimo, da morajo odgovorne oblasti upoštevati množični nastop milijonov ljudi in se aktivno zavzeti za spremembo takega stanja.

Še posebej kot italijanski državljani, prebivalci dežele ob meji, pripadniki slo-

venske in italijanske skupnosti, zahtevamo od italijanske vlade, da naše mnenje upošteva in v skladu s tem tudi nastopi za uresničevanje miroljubnega sožitja in sodelovanja med narodi, proti vojnam, proti oboroževanju, proti atomskemu orožju, proti zatiranju osnovnih človekovih pravic.

Vsaka komponenta bo pobirala podpise na način, ki se ji zdi najpremernejši, vendar v dogovoru s celotnim Odborom. Obe kulturni društvi naj bi organizirali večer s predvajanjem filmov ali diapozitivov o strahotah vojne. Zaključna akcija Odbora pa naj bi bila manifestacija na prostem na Kolonkovcu, ko bodo vremenske prilike dovolile. Odbor je tudi sklenil, da se bo obrnil na šole tega okraja: otroci naj bi prispevali svoje izdelke na temo miru, katere di Odbor razstavljal na raznih sedežih.

Prihodnja seja Odbora za mir bo 28. t.m. ob 20h na sedežu PD Kolonkovec, Salita di Zugnano, 46, na katero so vabljene tudi vse tiste komponente, ki bi se rade pridružile in ki doslej iz različnih razlogov niso bile prisotne, mogoče tudi zaradi pomanjkljivosti v obveščanju.

SKD «Tabor» OPČINE
prireja v Prosvetnem domu razstavo o

SLOVENSKEM ŠOLSTVU NA PRIMORSKEM

ogled vsak dan od 17. do 19. ure, v nedeljah od 10. do 12. in od 16. do 19. ure (v jutranjih urah je razstava odprta za šolske skupine)

PRISPEVKI

Ob poravnavi naročnine so prispevali po 4.000 lir:

Mokole Ludvik iz Prečnika
Okretič Alojz iz Mavhinj
Colja, Mirko, Knez Marica, Legisa
nina in Španger Leopold iz Devina
Legiša Josip in Štivana
Gerlanc Bogomila s Proseka.
Ota Drago iz Boljunca, 10.000 lir

V počastitev spomina tovariša Vidalija, prispeva Just Klun s Krmenke 10.000 lir

V počastitev spomina moža Antona, prispeva Bogomila Gerlanc 14.000 lir za sklad.

V počastitev spomina tovariša
Adriana Olive, so tovariši sekcije
KPI Devin-Nabrežina zdrali
1.000.000 lir za tretjo kartelo v
podporo glasila L'Unità.

DELO - glasilo KPI
za slovensko narodno manjšino
Direktor ALBIN ŠKERK
Ureja uredniški odbor
Odgovarja FERDI ZIDAR
Uredništvo in uprava:
Trst - Ulica Capitolina, 3
telef. 76.48.72, 74.40.47
Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi, 2
telef. 24.36
Poštni tekoči račun 11/7000
Letna naročnina 6.000 lir
Tisk: Tipo/lito Stella snc
Ulica Molino a Vento 72 - Trst